

ef van diaken-
huldbelijdenis.
op onze wijze
stemmen. Hij
kerkeraad:

zwaren tegen
erde Kerken".
m echter zoo
n geweten te

tijden, dat hij
v midden aan
staat aan het
n kerkscheu-
ter Apel."

ldt hij even-

gestaan aan
van Ter Apel

aan ons het
huldbelijdenis,
moet worden.

v. B.

rkeraad is te
Hij zegt n.l.
n. Maar 1946
n van 1942—
waarop een
het vervan-
belijdenis was.
dt, zooals hij
ren, die des-
duidelijk? En

a. Dus on-be-
tsingsplicht?
heid"? Blinde
sieraad van

e oogen open-
K. S.

h
f (VI)

nkomen en ze
kerkverband,
erkenordening
afgegaan was
jdenis. Emden
geconstateerd,
uit van het-
loofsbelijdenis
d des Heeren

de kerk moet
artikel 30, 31

de wijze, zoo-
a Woord;

oren dienaars
ormende den
derhouden, de
en de armen
den;

de Bisschop en
hebben overal

lijken van het-
geordineerd
daarmee niet
wat eendracht
onderhoudt in

en waarvan

lijdenis, is ge-
Christus als
macht uitge-
Alle dienaren
id op één lijn;
ouderlingen en
aaraan ze ver-
moet volkomen
onzen eenigen

is hier geen
van synodale
zich „voorals-
ten, gelijk de

kt wel degelijk
rukking: „het
der Kerk zijn,
bevestigen tot
' Dat lichaam
eel der plaats-
moet onder-

houden worden. Wie zorgen daarvoor? De Regeerders
der kerk, in synode bijeen. Wat stellen zij op? Zekere
ordinantie, door alle kerken na te komen.

Is dit juist? Stellig niet.

Indien de Belijdenis de synoden, of de meerdere ver-
gaderingen in 't algemeen op 't oog had, waarom
dan die niet met name vermeld?
Waarom alleen en uitsluitend de kerkeraden
genoemd? Waarom den naam „synoden" ook niet bij
de revisie door de eerstvolgende nationale synoden in-
gevoegd?

Verder: dat met „het lichaam der Kerk" zeker niet
bedoeld is het geheel der kerken, blijkt uit de Fransche
Geloofsbelijdenis, die de Nederlandsche tot model ge-
diend heeft. Daar lezen we: „hetgeen in 't geheel niet
verhindert, dat er niet zouden mogen zijn enkele
particuliere ordinanties in elke plaats." ¹⁾ Let op die
laatste drie woorden. Er is bij ons langzamerhand de
gedachte ontstaan, dat „het lichaam der kerk" nooit
anders betoekenen kan dan: het geheel der kerken.
Volkomen in strijd met 1 Cor. 12: 27. (Gij zijt een
lichaam van Christus, en leden in 't bijzonder). Vol-
gens dien tekst heeft Christus zooveel lichamen als er
plaatselijke kerken zijn.

Vervolgens: met de uitdrukking „regeerders der
Kerk" wordt niet bedoeld afgevaardigden ter synode.
Hier zal gelezen moeten worden: „regeerders der
kerken". Zóó de teksten van 1562 en 1583. Alle
Fransche teksten (en ook die van 1619 is authentiek),
van 1561, van 1611 en van 1619, hebben „des Eglises".
Hier wordt dus bedoeld op de bevoegdheid van de
regeerders der plaatselijke kerken, voor de eigen ge-
meente zekere „ordeningen" op te stellen.

Eindelijk: zelfs op hetgeen kerkeraden (laet staan:
synoden) ordineren, moet nauwkeurig toegezien. Wat
staat er? Wij verwerpen, wij nemen aan, zelfs: wij
nemen alleen aan. Wie spreken hier? De oorspron-
kelijke tekst heeft, boven den ontroerenden brief aan
Filips II, die aan de Belijdenis onmiddellijk vooraf-
gaat: „de geloovigen, die in de Nederlanden zijn, welke
naar de waarachtige reformatie des evangelie's van
onzen Heere Jezus Christus begeren te leven". Ook
voor dit art. 32 geldt de aanvang van art. 1: „wij ge-
looven a l l e n met het hart en belijden met den mond."

Hier verklaren dus de geloovige kerkleden, dat ze
verwerpen alle menselijke vonden of inventiën, uit-
vindingen, gedachten, theorieën en alle wetten, die
men zou willen invoeren onder den schijn van God te
dienen, maar inderdaad de conscientien bindend en
dwingend, in wat manier het zou mo-
gen zijn. Onder wat pretext, door hoeveel „argumen-
ten" ook begeleid, met welke honigzoete woorden of
onder welke bedreiging afgekondigd. Wij verwer-
pen, zeggen de geloovigen. En tevens: wij nemen
a a n. Een opzettelijke, eigen daad, die niet geschiedt
dan na onderzoek of hetgeen aangeboden wordt, wel
dient om eendrachtigheid en eenheid te voeden en te
bewaren en alles te onderhouden in de gehoorzaamheid
Gods. Daarbij worden de kerkeraden vermaand, natuur-
lijk onder controle der geloovigen „zich te wachten
af te wijken van hetgeen ons Christus, onze eenige
Meester, geordineerd heeft".

Een kerkeraadsbesluit aanstonds rechtsgeldig?
Zoodra het bekend gemaakt is? O neen. De geloov-
igen verwerpen of nemen a a n. Zij
leggen de keur aan van Gods Woord en zien toe,
of eenheid en eendrachtigheid gevoed en bewaard
wordt. Of het de stem Gods uit Zijn Woord is, waar-
aan men zich gaat onderwerpen.

Artikel 32 is één scherpe veroordeeling van de
noodlottige synodebesluiten, waarvan de Heere ons
vrijmaakte, door onze oogen te openen voor Zijn recht
in Zijn kerk, gelijk dat ook in art. 32 omschreven is.

En als zelfs een kerkeraadsbesluit bij afkondiging
geen rechtsgeldigheid bezit, maar de Heere eerst toet-
sing eischt aan Zijn Woord, hoe kunnen dan de stel-
lingen-auteurs gewagen van een synode, wier besluiten
vóór elke ratificering rechtskrachtig zijn en aan-
stonds gehoorzaamheid vorderen? P. D.

¹⁾ Ce qui n'empêche point qu'il n'y ait quelques ordonnances particulières en chaque lieu.

OPVOEDING EN ONDERWIJS

In den neergang (VII, slot)

Om aan de discussies in de organisaties eenige rich-
ting te geven, werd door het Werkcomité uit den Raad
van Leeraren een reeks van vragen opgesteld, waarop
een antwoord werd verwacht van de zijde der orga-
nisaties.

Zooals begrijpelijk is, ging men bij de formuleering
van deze vragen uit van de aanvaardbaarheid van het
Rapport in groote trekken. Slechts wenschte men op
bepaalde punten preciese instemming met, of nadere
correctie van, het in het Rapport gestelde.

Uit de verslagen van het Genootschap van Leeraren
aan Nederl. Gymn. en van de Alg. Ver. v. Leeraren bij
het M.O. bleek, dat deze vragen ook zeer uitvoerig
werden besproken. Van de R.-K. Leerarenvereniging
is ons hieromtrent niets naders bekend. Op de buiten-
gewone vergadering evenwel van de Leeraren bij het
C.V.H.M.O. werden deze vragen niet eens afzonderlijk
in stemming gegeven, hoewel in een door elf leden

ondertekende motie zeer nauwkeurig bescheid op
de verschillende vragen was gegeven.

Wij zeggen er thans niet meer van, omdat ook van
de zijde der voorstanders van het Rapport reeds be-
zwaren tegen den gang van zaken zijn geuit. Ook de
bewuste motie werd niet in stemming gegeven. Maar
aan het Rapport werden twee amendementen toege-
voegd door het Bestuur, die gezien kunnen worden als
vrucht van de discussie die in het Orgaan der Veree-
niging over het Rapport was gevoerd.

Het eerste amendement beoogt nauwkeuriger te
waarborgen een juiste vertegenwoordiging van de
verschillende richtingen in het onderwijs, en met name
van de prot.-christelijke. Dit is louter een kwestie van
redactie, een scherpere formulering van hetgeen ook
door het Rapport wordt bedoeld.

Gewichtiger is het tweede amendement, dat verband
houdt met de discussie in het Orgaan over de moge-
lijkheid van samenwerking. Door Dr Doornenbal was
n.l. verwezen naar de samenwerking, zooals die nu al
geruimen tijd had plaats gevonden in den Raad van
Leeraren.

Wij attendeerden reeds op de veiligheidsklep, die er
voor samenwerking in dezen is: wanneer een der sa-
menwerkende verenigingen een bepaalde zaak niet als
een algemeen belang erkent, wordt deze zaak ook door
den Raad niet als zoodanig beschouwd en dus niet be-
handeld.

In verband daarmee heeft nu het Bestuur voor-
gesteld, en is ook door de vergadering zonder eenige
discussie aanvaard, het volgende amendement: „geen
voorstel kan in een Kamer of in een Onderwijsraad tot
besluit worden verheven, indien twee of meer leden
van de betrokken Kamer of een of meer leden van den
Onderwijsraad verklaard hebben, dat door dat besluit
principiële belangen van hun onderwijs worden be-
dreigd".

We gelooven, dat dit amendement op zichzelf van
groote betekenis KAN zijn. Hiermede zou bereikt
kunnen zijn, dat in elk geval geen voor de principiele
ontwikkeling van het chr. onderwijs belemmerende of
schadelijke besluiten door het Lichaam ooit kunnen
worden genomen. Indien het Lichaam inderdaad tot
stand mocht komen, wat wij niet hopen, dan is hier de
m o g e l i j k h e i d geschapen tot afwendig van veel
kwaad.

Maar we voegen er aanstonds aan toe, dat de w e r-
k e l i j k h e i d van zulk een afwendig daarmee
geenszins verzekerd is. In den Onderwijsraad hangt
dit af van é é n lid. En wie zal dit lid zijn? Daarbij
laten we dan al bij voorbaat onbesproken de vraag, of
het geoorloofd is een zoo belangrijke aangelegenheid in
de handen van één mensch te leggen. Want deze con-
sequentie is onvermijdelijk verbonden aan de methode,
die men met aanvaarding van het Lichaam tevens
moet goedkeuren, n.l. de concentratie van de beslissing
over onderwijszaken in de handen van enkele deskun-
digen.

Maar, afgezien daarvan, w i e zal in den onderwijs-
raad of in de Kamers de prot.-chr. organisatie mogen
vertegenwoordigen? Zullen bij de aan te wijzen per-
sonen onze principiele belangen inderdaad veilig zijn?
In hun handen wordt de macht gelegd, wanneer dit
amendement in het Rapport wordt overgenomen, het
chr. onderwijs te beveiligen. Maar zullen zij de gevaren
onderkennen?

De historie van de commissie en het Rapport geeft
weinig moed. We denken daarbij niet alleen aan onze
vertegenwoordigers in de commissie, maar evenzeer
aan de leden der Vereeniging, die of in onverschilligheid
zich buiten alle discussie hebben gehouden of met groo-
te felheid zich hebben gekeerd tegen de inleidende
overwegingen van de genoemde motie, waarin gepoogd
werd de achtergrond van het door het Rapport voor-
gestane streven te karakteriseeren.

En tenslotte denken we aan die amendementen, die ook
in de discussie waren voorgesteld, maar die niet werden
overgenomen door het Bestuur.

Het eerste van deze was echter in feite niet te schei-
den van het amendement, dat door het Bestuur als
tweede werd overgenomen. Want het betrof het aan-
wijzen van de leden van de Kamers, voorzover deze
voorkomen uit bij het onderwijs werkzame personen.
Hierbij is n.l. tweërlei methode in overweging ge-
komen:

a. „door de schoolvergaderingen van leraren en on-
derwijzers worden afgevaardigden gekozen naar regi-
onale vergaderingen, welke op hun beurt weer pro-
vinciale commissies verkiezen. De Kamers zijn ten-
slotte samengesteld uit vertegenwoordigers der pro-
vinciale commissies." (Rapp. p. 7).

b. „De (tweede) methode neemt als uitgangspunt
de bestaande grote organisaties van leraren (en onder-
wijzers) van alle richtingen en soorten van scholen.
In dit plan komt de leraren-(onderwijzers-)vertegen-
woordiging tot stand doordat de in aanmerking ko-
mende organisaties elk hun afgevaardigden in de Ka-
mer benoemen". (ib. p. 8).

Wij willen ons niet verdiepen in de verschillende be-
zwaren aan beide methoden verbonden. Maar in ver-
band met de v e r o r d e n e n d e bevoegdheid, die aan
het Lichaam zal worden toegekend, verdient het toch
wel de aandacht, dat bij de eerste methode a l l e do-
centen bij de aanwijzing van de leden der Kamers worden
betrokken. Bij de tweede — en deze methode werd ten-
slotte door de commissie, na aanvankelijk verschil van
meening, met algemeene stemmen aanbevolen — wor-

den de leden van de Kamers en den Onderwijsraad ge-
kozen uit en door de leden van de organi-
saties.

Bij deze thans door de Prot.-Chr. Ver. aanvaarde
methode wordt evenwel een ongeoorloofde dwang uit-
geoefend in de voorwaarde voor het medewerken aan
de vorming van het Lichaam: het lidmaatschap van
een der vier met name genoemde organisaties.

Dit is in concreto aan te wijzen, wanneer we even
letten op den stand van zaken bij het lager onderwijs.
Natuurlijk zou hier de zgn. „Groote" de organisatie
zijn, die als rechtgevend werd erkend om deel uit te
maken van de groep samenwerkende organisaties van
verschillende richting.

En uit de gebeurtenissen der laatste jaren is ons nu
wel gebleken, wat het beteekent, als aan zulk een —
natuurlijk alle stroomingen van het „protestantisme"
omsluitende — organisatie de beveling wordt toe-
vertrouwd van onze principiele waarden. (Aansluiting
bij de A.N.O.F., uitspraken inzake de P.v.d.A.).

En de feiten hebben derhalve doen zien, hoe onver-
mijdelijk het kan worden zich buiten een dergelijke
organisatie te houden. Door dus het recht van invloed
op de vorming en daarmee op de werking van het
Lichaam afhankelijk te stellen van het lidmaatschap
van een organisatie heeft het Rapport, en niet minder
de Prot.-Chr. Leerarenvereniging, de christelijke vrij-
heid van onderwijs in den wortel aangetast.

Een tweede amendement, dat evenmin door het Be-
stuur werd overgenomen, hoewel het behalve in de
schriftelijke discussie ook in de motie was voorgesteld,
was van nog ingrijpendere betekenis. Het betrof n.l.
een onderzoek naar de mogelijkheid meer invloed aan
de ouders toe te kennen inzake de onderwijsaangelegen-
heden.

Met de behandeling van dit punt willen we onze ar-
tikelenreeks over den neergang van ons christelijk on-
derwijs, zooals deze aan het licht trad in de kwestie
van dit Rapport, besluiten.

Hierin wordt n.l. ten volle openbaar, waar de eigen-
lijke oorzaak van heel den droeven gang van zaken
ten aanzien van het Rapport en den arbeid der com-
missie moet worden gezocht.

Want men meene vooral niet, dat de schuld hierbij
aan enkele vooraanstaande personen is toe te rekenen.
Ook niet aan de Prot.-Chr. Leerarenvereniging als
zoodanig. De grondoorzaak ligt veel dieper. Daartoe
herinneren we aan de woorden, die we aanhaalden uit
„De Christelijke School" van 19 Nov. '48: „Stilstand
is achteruitgang". Genoemd blad kwam tot de conclusie,
dat we het moment van stilstand al achter den rug
hadden. En we gelooven het ten volle.

De oorzaak van den huidige neergang ligt in het
feit, dat wij begonnen zijn met ons bij den bestaanden
toestand neer te leggen. Wij vergaten de profetie. En
de voortgaande reformatie.

Daarom zijn we ook nog niet gerust op de woorden,
die we overigens met instemming aanhaalden van anti-
revolutionaire leden van Eerste en Tweede Kamer.
Want tenslotte werd hierin alleen nog maar de be-
staande toestand beschermd en verdedigd. En we ge-
looven graag, dat deze te verkiezen is boven den in
het Rapport voorgestelden. Want we hebben liever te
doen met een van Godswege over ons gestelde Over-
heid, dan met een zonder voldoende waarborg samen-
gesteld Lichaam, dat de Overheidstaak voor een deel
heeft overgenomen. Maar we moeten verder werken
aan de vrijmaking van het onderwijs van onrechtmatig-
gen staatsinvloed.

En daartoe bood het Rapport een krachtigen steun,
zelfs op een voor ons als geloovigen beschamende wijze.
Immers gezamenlijk kwamen de leden der com-
missie tot de conclusie dat er onderwijsaangelegen-
heden zijn, die aan het oordeel van Regeering en Volks-
vertegenwoordiging kunnen worden onttrokken, en ook
voor een goeden gang van zaken bij het onderwijs
daaraan moeten worden onttrokken. Hieruit volgt zon-
der meer, dat wij tot dusver niet hebben gedaan wat
wij konden doen, om de Staatstaak tot het strikt nood-
zakelijke te beperken.

Wij hebben stilgestaan, en dus zijn wij achteruitge-
gaan. Want nu is het eenigermate te begrijpen, waarom
ook de leden der commissie die het christelijk onderwijs
voortaan, niet hebben ingezien, welke belangen van
de christelijke scholen hierbij in geding waren. Zij kun-
nen nu als volgt zich rechtvaardigen: In het Rapport
wordt alleen voorgesteld een overdracht van bevoegd-
heden binnen den kring van den Staat. Wat tot dusver
geschiedde door den Staat via Regeering en Volksver-
tegenwoordiging, wordt voortaan verricht voor een
deel ook door een Lichaam, dat als een Staatsorgaan
zal functioneren. Hoe kan men — zoo zullen zij vragen —
meenen, dat hierbij aan de rechten der ouders te kort
wordt gedaan? De ouders krijgen niets minder dan zij
tot dusver bezaten. En daarmee bleken zij ten volle
tevreden.

Nu zijn er wel degelijk bezwaren tegen de overdracht
van deze bevoegdheden ook binnen den kring van den
Staat. Dat toonden wij reeds aan. Maar het funeste
van onze verslappig in den eens met zoo groote trouw
gevoerden strijd voor de school onzer kinderen wordt
hier wel op ontstellende wijze zichtbaar. Het Rapport
moet in dat opzicht ontdekkend werken voor ons
allen.

Dan ligt de winst van den arbeid van de commissie
ook voor het grijpen. Dr Doornenbal wijst ons zelf den
weg, al heeft hij dien niet gezien. Hij constateert, dat